

בניסויים מסויימים, דהיינו – נעכלות חמח"ח הנופלת מנעכלות התאית הכללית.

מדדים נוספים

מיצוי אתרי, מינרלים, ויטמינים ואפר נמסרים בטבלות נפרדות. נציין שהפעם בניגוד לחוברת NRC-1978, שמוכרת לרובנו, יש נתונים לגבי כמות האפר במזונות, דבר שיקל על אלה מאתנו שירצו ל"תרגם" את תוצאות בדיקת המעבדה במשקם לערכי האנגריה לפי NRC. לצורך זה הם יוכלו להשתמש בשיטה שהוצעה על ידי ועדת ההזנה הישראלית, שפורסמה ב"השדה" כך ס' עמוד 1876.

תאית כללית וחומרי מיצוי חסרי תנקן (חמח"ח) שהם בעיקר הפחממות המסיסות. אין בדיקה ישירה לחמח"ח. חישוב כמות החמח"ח נעשה על ידי החסרת ס"ה רכיבי המזון שנבדקו, מתוך הכמות הכללית של המזון. מכאן ששגיאות בבדיקות תאית, חלבון, שומן וכו' עשויות להשפיע על הערכת כמות החמח"ח.

בשיטת הבדיקה הישנה מכילה התאית הכללית בין 50% ל-90% מהליגנין, 85% מההמיצלולוזה וקרוב ל-50% מהצלולוזה. זאת הסיבה העיקרית לחוסר הדיוק של השיטה או לתוצאה הבלתי סבירה לכאורה, המתקבלת

"קפטריה" – שיטה או לא?

עופר קרול, האגף לבעלי חיים, שה"מ

נמוך יחסית למחיר החלב. המשק דיווח על תוצאות כלכליות יפות, וזאת למרות הכמות המרובה של המזון המרוכז הנצרך על ידי הפרות. בשנתיים האחרונות חלה הרחבה של שיטת הקפטריה במשקים נוספים והיום, כמדומני, ניתן למצוא אותה בכ-10 משקים קיבוציים באזורים שונים בארץ. לא בכולם מתקבלת אותה תוצאה של ייצור כמו במשק הראשון. יש שתנובתם הממוצעת נעה סביב ל-10,000 ק"ג, ושל אחרים סביב ל-8,500 ק"ג, אך כל זאת בשיעור נמוך ביותר של שומן החלב: 2.8% – 3%.

בחדשים האחרונים אנחנו עדים לשינוי מתמיד במחירי המספוא והגענו אף למצב בו היחס בין מחיר המזון המרוכז לתמורה המתקבלת מן החלב הוא 1:1. יחס כזה לא הכרנו בעבר ולמיטב הערכתי ניתן לצפות אפילו להחרפה נוספת ביחס המחירים, בנוסף לשינוי המסתמן של העלאת שיעור התמורה לשומן החלב אשר ישולם ליצרן. כל אלה מעלים ספק רב, בהצדקה כלכלית להרחבת מעגל המשתמשים בקפטריה. אולי צריך להביא לחשיבה מחודשת אצל אלה שכבר נוהגים בשיטה זו?

מזה מספר שנים מונהגת באחד המשקים שיטת הזנה בה כל אחד מן המזונות המאובסים לפרות מוגש בנפרד. כך הפרות יכולות לבחור בעצמן בין המזונות השונים באופן חופשי. שיטת אביסה זו מכונה קפטריה.

מה הרקע להתפתחות השיטה הזאת? בעבר לא עמדו לרשות המשק מזונות גסים בעלי איכות מתאימה. כך נשארו באבוס מדי בוקר שאריות רבות של הבלייל מיום אתמול, ואילו על ידי ההפרדה בין המזונות, כל מזון בקטע אחר של האבוס, לא היתה בעיה של שאריות מזון מרוכז, ובמידה שהתחמיץ לא נאכל, הרי פשוט הוגש פחות ביום שלאחריו. במרבית המקרים המזונות הגסים ניתנו בכמות כזו, שהפרות גמרו לאכול אותם עד לערב, ואילו לשעות הלילה נותרה רק תערובת המזונות המרוכזים (מזון מרוכז בכופתיות בתוספת גרגירי כותנה).

מאחר ולא עמדו לרשות המשק מזונות גסים משובחים, ירדה צריכת המזון לרמה נמוכה ביותר, ובפועל עלתה תנובת החלב לפרה, תוך ברור מתמיד בין הפרות וסילוק הפרות שלא הגיבו בחלב. במקביל ירד שיעור השומן בחלב. בתקופה ארוכה מחיר המזון המרוכז המיובא היה

הקפטריה אינה פטנט ישראלי חדש. עוד בימי קדם כאשר הלכו למרעה, היתה קיימת למעשה קפטריה. זכור לי ניסוי שנעשה בכבשים בסקוטלנד לפני כ־30 שנה, בו שמו בשדה מרעה ירוק ועסיסי מספר חבילות קש והכבשים העדיפו מדי פעם לצרוך מעט קש באופן חופשי, למרות המרעה המשובח. עם השנים הוספנו ידע ויש בידנו היום הכלים לכוון את הפרה למטרותינו. אמנם זה מחייב לפעמים מאמץ, יתר תשומת לב לטיב המספוא ואפילו ניקוי האבוס בבוקר, אך אין להמנע מכך אם לעתיד פנינו. מה גם שחובתנו המקצועית, ואולי אף הלאומית היא לנסות למצוא את הדרך לייצר את החלב משפע החומרים וחומרי הלוואי, המצויים בסביבתנו. דבר זה אינו עולה בקנה אחד עם שיטת הקפטריה שהוזכרה.

כפי שהוסבר לעיל, "מקור" הקפטריה היה בתנאים של מזון גם מאיכות ירודה. אך נרחיב ונאמר שהצלחת הקפטריה תלויה במידה רבה באספקה שוטפת של מזון גם מאיכות מעולה שנאכל ברצון על ידי הפרות. אם כך הוא המצב, הרי שאין טעם להפרדה כאשר המנה השלמה משיגה יתרון בשמירה – ואף עליה – של שיעור השומן בחלב.

מעבר ל"יתרונות" כביכול בכמות החלב שנמצא במספר משקים, הרי שבהזנת הפרות בשיטה, בה אין פיקוח ישיר של הרפתן על הפרה הבודדת, יש סכנה רבה ביותר של השמנה, מחלות מטבוליות וכדומה. השיטה מחייבת רפתנות מן הדרגה הראשונה ועלולה להביא להגברת שיעור היציאה של פרות מן העדר בשנים הראשונות להנהגתה.

המספוא המשקי – על פרשת דרכים

יוסף גוגנהיים, המחלקה למספוא, שה"מ

בעשר השנים האחרונות נכונה גם במערכת מחירים זו?

בשנים שעברו היתה ירידה משמעותית בשימוש במזון הגס בכלל, ובירק הטרי בפרט. היו לכך סיבות רבות וידועות, שלא כאן המקום לחזור עליהם. הסיבות שהולכו את משק החלב בדרך בה הלך, אמנם לא השתנו בעיקרן, אך התנאים במערכת השתנו באופן ניכר, ולכן מן התבונה לבחון את כל המערכת מחדש.

המזון המשקי המועט שנשאר במנת הפרות מורכב רובו ככולו מתחמיצים – תחמיצי חיטה ותירס. לאלה מתווספת כמות קטנה של שחת טובה. בעוד שאפיקים להכנת תחמיצים ישנם בארץ במידה ניכרת, בדוגידול עם גידולי קיץ, הרי ייצור השחת לא השיג את הביקוש למוצר זה. לכן חלה עליה תלולה במחירי השחת המשובחת בשוק.

מתוך המסקנה שיש לבחון את דרכנו במערכת משתנה מחדש, וכדי לקבל החלטות נבונות, אסור לסגור מראש שום אופציה, להפך – יש לבחון אופציות רבות ככל האפשר, גם אם

זה מספר שנים שאנו צופים לאפשרות של התייקרות משמעותית של מרכיבי המזון המרוכז המיובאים. בעוד שענף הלול תלוי כמעט בלעדית במזון זה, למשק מעלי הגרה קיימת אלטרנטיווה של שימוש במזון מייצור מקומי במידה מסויימת.

טבלה 1 מדגימה את השינויים שחלו במחירי המזון המרוכז, בשקלים ובערכים דולריים. לפני העיון בטבלה יש להבהיר כמה נקודות: המחירים למעשה ותנאי האשראי שונים בין אירגון קניות אחד למשנהו, ולפעמים במסגרת אותו אירגון קניות בין משק אחד לשני.

מטבלה 1 אנו רואים שעלית מחירי מרכיבי התערובת, וכתוצאה מכך גם מחירי התערובות המוגמרות, השיגה את קצב התייקרות הדולר בארץ. בערכים דולריים ההתייקרות היתה בשיעור של כ־15%. לכך יש כמובן להוסיף את ההרעה בתנאי האשראי אשר גם להם יש תירגום כספי.

לאור מצב זה עלינו לעצור לרגע ולשאול את עצמנו: האם הדרך בה הלך משק החלב בארץ